

---

# LA PEDRALTA

---

## Introducció

La Pedralta és un dels elements del patrimoni geològic de la província de Girona més conegut i visitat. Es tracta d'una pedra cavallera oscil·lant de grans dimensions, probablement la més grossa de la península Ibèrica.

Es localitza al massís de Montclar (comarca del Baix Empordà), sistema muntanyós que forma part del bloc de l'Ardenya, dins de la serra de la Selva Marítima. Es troba just a la línia divisòria de les conques dels torrents de les Aigües i del Vilar, ambdós tributaris del Ridaura, sobre un replà estret i dominant, a uns 295 m d'altura. Des de temps reculats ha estat utilitzada com a fita, i encara avui limita els termes municipals de Santa Cristina d'Aro i de Sant Feliu de Guíxols. S'hi accedeix amb facilitat seguint un camí asfaltat que surt de la carretera de Sant Feliu de Guíxols a Girona, just a l'entrada d'aquesta primera població. Prop del final d'aquesta pista es troba l'ermita de Pedralta i, a pocs metres cap a l'oest, el sortint rocallós sobre el qual sobresurt el bloc oscil·lant.

A banda de la seva singularitat com a element del patrimoni geològic, cal fer esment de la seva importància històrica i tradicional, posada de manifest en l'aplec que cada any se celebra als voltants. La gent que la visita té el costum, molt arrelat, de col·locar una ampolla de vidre sota el bloc oscil·lant. Llavors, es fa moure empenyent-lo amb les mans i l'ampolla es trenca, aixafada per l'enorme pes de la roca.

El 10 de desembre de 1996 va caure el bloc superior oscil·lant de la Pedralta. Immediatament els mitjans de

comunicació, sobretot els provincials i regionals, es van fer ressò de la notícia, i es va iniciar una llarga especulació sobre les causes de la caiguda i un ampli debat sobre la conveniència de restituir-la al seu lloc original.

## Característiques geològiques

La Pedralta, abans de la seva caiguda, era un bell exemple de pedra cavallera oscil·lant, forma típica, encara que poc freqüent, dels paisatges granítics. Es tracta de boles o blocs que es troben en una posició d'equilibri tan delicada que es balancegen només de tocar-les.

La roca que constitueix la Pedralta és una roca ígnia plutònica, de color rosat, que presenta uns cristalls de mida grossa a mitjana. Conté, com a minerals essencials, plagiòclasi (35%); feldespat potàssic (28%); quars (27%) i biotita (10%). Com a minerals accessoris presenta moscovita, zircó, apatita, magnetita i granats. Es tracta d'un leucogranit monzonític biotític de gra gros a mitjà. La seva densitat és de 2,63 gr/cm<sup>3</sup>. Aquesta roca apareix afectada per una xarxa espessa de diàclasi, que la subdivideixen en blocs de tendència paral·lela a la línia de caiguda, de mida decimètrica a mètrica.

El bloc superior, vist en planta, té una forma semblant a un triangle rectangle amb l'angle més agut truncat. Els tres costats principals fan 6,2 m, 5,5 m i 3,5 m, i la secció truncada 1,6 m. L'altura del bloc varia entre 3,4 m i 2,3 m. El seu volum aproximat és de 34 m<sup>3</sup>. El pes es calcula entre 90 i 100 Tm. La part alta del bloc presenta nombroses cassoletes d'erosió, la major

part agrupades al costat est i connectades entre elles. Es tracta de cassolletes de planta circular i fons pla, a vegades amb les parets sobreexcavades.

El conjunt de blocs sobre el qual se situa la pedra cavallera constitueix un tor o torre rocosa, és a dir, es tracta d'un apilament ordenat de blocs sense desplaçament manifest, de desenvolupament vertical preferent. Les dimensions del tor són 8 m de llargada

per 5,5 m d'amplada. La seva altura màxima, que correspon a la cara oest, és de 10 m. El costat est, que és per on s'accedeix a la part alta del conjunt, té una altura de 7 m. La part superior del tor està formada per tres grans unitats rocalloses, compartimentades per dues diàclasis quasi paral·leles.

El contacte entre el bloc superior i la part alta del tor s'establia principalment en dos punts de suport. El pes considerable del bloc superior i el seu

moviment oscil·latori van provocar un fort poliment de la roca en les dues zones de contacte. Aquests punts, que van ser identificats després de la caiguda del bloc superior, són dues petites superfícies quasi circulars d'uns 6 cm de diàmetre cadascuna, els centres de les quals disten 67 cm. Ambdós punts estan envoltats d'una crosta prima d'espeleotemes d'òpal, en la qual es reconeixen petites estalagmites de fins a un mil·límetre d'altura.



La Pedralta observada des del costat de ponent.

### **Gènesi i evolució morfològica**

A grans trets poden diferenciar-se dues fases en l'evolució geomorfològica de la Pedralta: una d'endògena i una d'exògena. La

fase endògena

comprèn tres etapes: la de consolidació de la roca, la de fracturació i la d'alteració. Les dues primeres es produeixen a gran profunditat, mentre que la darrera es desenvolupa prop de la superfície i molt probablement durant el pliocè. En l'etapa d'alteració de la roca, l'ampli espaiat entre les diàclasis va permetre que els blocs de granit de la Pedralta no es meteoritzessin del tot i es preservessin com un relleu residual a la base d'un mantell de sauló. La fase exògena s'inicia amb l'aflorent en superfície del relleu residual, a causa d'una intensa erosió torrencial al pliocè superior o a començaments del quaternari. El bloc oscil·lant de la Pedralta es va desplaçar cap a l'oest durant aquesta fase exògena, fins a quedar parcialment penjat. És molt probable que adquirís la facultat d'oscil·lar com a conseqüència d'aquest desplaçament.

El darrer procés que ha deixat la seva empremta a la Pedralta és la caiguda del bloc superior, esdevinguda el mes de desembre de 1996. Tot i l'impacte contra el terra i el posterior lliscament, el bloc no va patir grans danys. Va quedar frenat a uns 15 m de la base del tor, girat uns 90° cap a la dreta respecte de la seva orientació original i inclinat uns 15<sup>fi</sup> cap a l'oest. La causa més probable de la caiguda va ser l'acumulació asimètrica de fragments de vidre sota el bloc superior, fet que va comportar un desgast mecànic més gran a la part oest de la superfície del tor. La caiguda d'un petit bloc triangular de roca, molt deteriorat mecànicament, va fer que el centre de gravetat del bloc oscil·lant quedés al límit de la seva estabilitat. Una darrera oscil·lació va acabar fent-lo caure. La caiguda va ser, doncs, un procés induït antròpicament.

### **Intents per protegir la Pedralta**

La idea de protegir la pedra oscil·lant de Pedralta va ser llançada fa més d'un segle per F. Martorell, que l'any 1871 ja va assenyalar la necessitat que es dictés alguna disposició per prevenir la seva caiguda. L'any 1967 i 1972, en dos articles publicats per un de nosaltres, es va exposar la idea que la Pedralta fos declarada Monument Natural d'Interès Nacional. L'any 1972, el *Boletín Oficial del Estado* publica el Decret 2899/72, pel qual es declara la Pedralta *Paraje Pintoresco*.

L'any 1974 un de nosaltres, com a director del Departament de Geologia del Col·legi Universitari de Girona, demana a l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols que iniciï l'expedient de declaració de Monument Natural d'Interès Nacional a favor de Pedralta, atès que el *Reglamento de Montes*, en definir aquests monuments, inclou expressament les pedres *bambolejants*. Aquell mateix any, l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, amb el suport del de Santa Cristina d'Aro, insta la delegació provincial d'ICONA perquè iniciï aquest expedient. La delegació d'ICONA comunica l'any 1975 que cal disposar dels terrenys adjacents a la Pedralta perquè passin al domini i ús públic. Els propietaris de les finques involucrades es mostren disposats a cedir al Ministeri d'Agricultura els terrenys necessaris de manera immediata. Poc després es publica la Llei 15/75, sobre espais naturals protegits, que suprimeix la figura de Monument Natural d'Interès Nacional.

L'any 1985 el Parlament de Catalunya aprova la llei sobre espais naturals protegits, que inclou les figures de Paratge Natural d'Interès Nacional i de Reserva Natural. El Pla General d'Ordenació Urbana de Sant Feliu de

Guíxols, aprovat aquell mateix any, no inclou aquest Paratge Pintoresc, de manera que la pedra oscil·lant queda sense protecció específica.

L'any 1992, la Generalitat de Catalunya aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN), en el qual es detalla com a espai protegit el massís de Cadiretes, que inclou l'entorn de la Pedralta. El mes d'octubre de 1993 entra

en vigor la llei sobre patrimoni cultural, que manté la declaració de paratges pintorescos per a tots els espais classificats com a tals l'any 1972, amb la condició que siguin reclassificats en alguna de les figures de protecció establertes a la legislació sobre espais naturals. Posteriorment, el mes de maig de 1994, el director general de Patrimoni Cultural de la Generalitat de



La Pedralta vista per la cara SE.

Catalunya comunica a l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols que té previst deixar caducar la protecció existent del paratge de la Pedralta. L'Ajuntament de Sant Feliu, per evitar que la proposta de la Direcció General del Patrimoni Cultural sigui una realitat, acorda el 26 de setembre de 1996 sol·licitar que la Pedralta sigui protegida dins la modalitat de Paratge Natural d'Interès Nacional. La Direcció General del Patrimoni Cultural, el mes d'octubre de 1996, contesta negativament i deriva la competència relativa a la protecció de la Pedralta al Departament d'Agricultura.

El dia 10 de desembre de 1996 cau el bloc oscil·lant de la Pedralta.

#### Consideracions finals

La caiguda del bloc oscil·lant de la Pedralta ha suposat la pèrdua d'un

dels punts d'interès geològic més notables de la província de Girona. Tot i disposar d'una arrelada tradició popular i malgrat els repetits intents de protecció, no estava protegida, com ha estat vist, per cap de les figures que la legislació vigent preveu.

Des d'un primer moment diferents agrupacions de ciutadans, amb el suport dels ajuntaments, s'han fixat com a objectiu restituir el bloc a la seva posició original. Un primer pas ja ha estat realitzat. Així, el dia 3 de juny d'enguany dues potents grues van executar la primera fase del projecte de restitució de la Pedralta.

Atès que les causes de la caiguda van ser induïdes per l'activitat humana, aquesta restitució queda sobradament justificada.

LLUÍS PALLÍ - CARLES ROQUÉ



## SOM ESPECIALISTES

En segells clàssics, sèries antigues i modernes de tots els països.  
Història Postal Mundial.

## FILATÈLIA LLACH, S.L.

Diagonal, 489  
Tel. 93 410 50 00 - Fax. 93 419 47 28  
08029 BARCELONA

Sol·liciti la tramesa **Gratuïta** dels:

- Nostres catàlegs de venda mensuals
- Catàlegs de subhastes per correu

---

COL·LECCIONO \_\_\_\_\_

NOM \_\_\_\_\_

DOMICILI \_\_\_\_\_

POBLACIÓ \_\_\_\_\_

SIGNATURA: